

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE
I POLITIČKA UTAKMICA

II.
NAROD
NACIJA
MANJINA
GRAĐANI
DRŽAVLJANI RH

III.
TIPOVI
POLITIČKIH
POREDAKA

PONAVLJANJE

- I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA
- II. NAROD, NACIJA, MANJINA, GRAĐANI, DRŽAVLJANI RH
- III. TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA

ŠTO JE POLITIKA?

- politika je **vještina** obavljanja društvenih i državnih poslova **usmjerena na postignuće općeg dobra**
- Niccolò **Machiavelli** – daje današnje značenje politici; otac politike kao znanosti

PODJELA POLITIKE

1. **OPĆU** POLITIKU – lokalna, državna, međunarodna
2. **POSEBNE** POLITIKE – socijalna, gospodarska, obrazovna, mirovinska...

MOĆ I VLAST

MOĆ – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti** i **provesti svoju volju**, čak i usprkos otporu drugih (*M. Weber*)

VLAST je **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječu **iz određenog izvora**

– **RAZLIKA** – vlast pretpostavlja određeni **stupanj pokoravanja i pristanka**, dok se moć može zasnivati na pukoj **sili**

– **LEGITIMNOST** – **osnova** na kojoj vlast **opravdava** svoj zahtjev za poslušnošću

– **LEGALNOST** – znači da se vlast obnaša **prema zakonima**

MOĆ I VLAST

MOĆ

SILA BEZ PRISTANKA

VLAST

LEGITIMNA SILA

TRADICIONALNA

legitimnost na temelju
**tradicije, običaja i
nepisanih pravila**

KARIZMATSKA

legitimnost na temelju
**vjerovanja u iznimne i
nadnaravne osobine vođe
(karizma pojedinca)**

LEGALNO- RACIONALNA

temelji se na **pisanim
pravilima i procedurama**
zakon je osnova legitimiteta

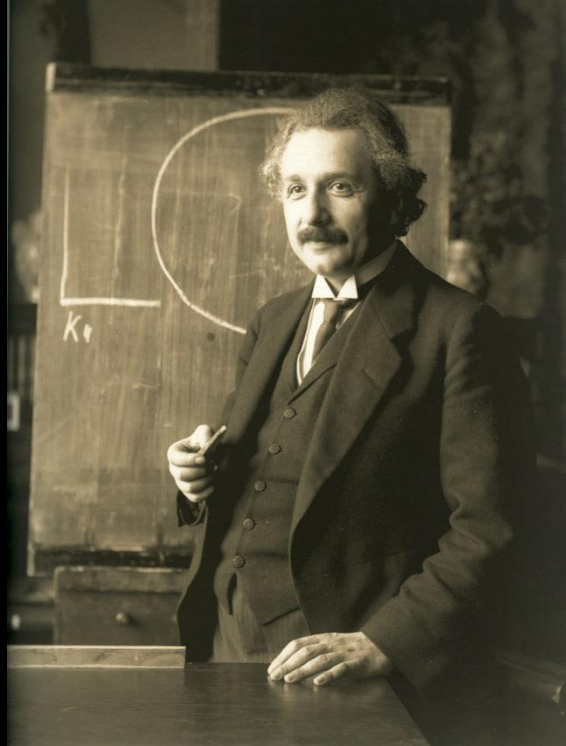

AUTORITET

AUTORITET podrazumijeva **razinu poštovanja** ili **časti** povezanih s društvenim položajem

Sveta Majka Terezija

Albert Einstein

Donald John Trump

POLITIČKA KULTURA I SOCIJALIZACIJA

– tri tipa političke kulture:

PAROHIJALNA (*lat. paroecia – župa*)

- građani **ne mogu sudjelovati** u politici
- npr. UAE, Saudijska Arabija – nema općeg prava glasa i izbora

PODANIČKA

- građani su **politički pasivni** – postoje izbori, ali samo jedna stranka
- npr. Kina, Sj. Koreja, Kuba...

niska pol. osviještenost i
informiranost građana

PARTICIPATIVNA

- **visoka** pol. osviještenost i informiranost građana
- **spremnost** na političko djelovanje i **aktivno sudjelovanje** u donošenju odluka
- npr. Hrvatska i sve ostale suvremene demokratske države

– **POLITIČKA SOCIJALIZACIJA** – proces odgoja i obrazovanja građana kojem je **cilj usvajanje participacijske pol. kulture**

POLITIČKO DJELOVANJE

POLITIČKIM GOVOROM

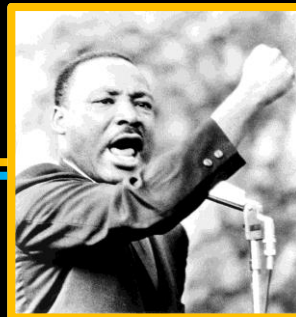
- cilj političkog govora je **oblikovati ponašanje ljudi** i njihova **stajališta**, te **utjecati na njih i njihove odluke**

- **vrste političkog govora:**

- ekskluzivni
- totalitarni
- demokratski

- **obilježja pol. govora/govornika:**

- emotivan
- ekspresivan
- iterativan
- ekstenzivan
- koherentan

NAPISOM POLITIČKOG SADRŽAJA

- s obzirom da postoje različite vrste politika, **gotovo je svaki novinski napis ujedno i politički napis**

POLITIČKA UTAKMICA

- označava borbu političkih stranaka za **osvajanje vlasti**, a potom za njeno **zadržavanje**
- **političke stranke** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je prenošenje volje građana u parlament**
- **interesne skupine** – **utječu**, ali se **ne bore za vlast** (npr. sindikati, prosvjedi umirovljenika, prosvjetnih radnika...)

CENZURA, AUTOCENZURA I MANIPULACIJA

- **LOBIRANJE** (*eng. lobby* - predvorje) – nastojanje **interesnih skupina da utječu na one koji donose odluke**
- **CENZURA** – sprječavanje objavljivanja nepoželjnih sadržaja
 - *cenзуru mogu provoditi određene osobe ili institucije*
- **AUTOCENZURA** – kada **sami provodimo cenзуru na sebi**
 - sami odlučujemo da nećemo govoriti o sadržajima koji su neprihvatljivi ili nepoželjni u našoj okolini

II.
NAROD
NACIJA
MANJINA
GRAĐANI
DRŽAVLJANI RH

NAROD – NACIJA

- **NAROD** – građanstvo (puk) određenog državnog područja koje komunicira istim jezikom i njeguje iste tradicijske običaje
- **NACIJA** – politički suveren narod na određenom teritoriju

BITNI DATUMI ZA STVARANJE HRVATSKE NACIJE:

- **30. svibnja 1990.** – Dan državnosti
- **22. prosinca 1990.** – donesen Ustav RH (*Božićni ustav*)
- **5. kolovoza 1995.** – Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja

DRŽAVA

- **DRŽAVA** – skup **dr. organizacija** i **institucija** koji na **određenom teritoriju** posjeduje **monopol legitimne primjene sile**
 - prve nacije-države se javljaju **u 16. st** (*Engleska, Španjolska i Francuska*), a zatim **u 19. st** (*Italija, Njemačka...*)
 - većina modernih država su **nacije-države**
- značajke države:
 1. politički **aparat vlasti** (*parlament, činovnici*)
 2. vlada na određenom **teritoriju** (*polaže pravo na njega*)
 3. vlada nad **stanovništvom** (*građani*)

MANJINA

- **MANJINA** – skupina unutar društva koja se po svojim obilježjima razlikuje od ostatka društva (društvene većine) – *npr. prema jeziku, rasi, nacionalnosti, vjeri, životnom stilu, seksualnoj orijentaciji...*
- **NACIONALNA MANJINA** – skupina stanovnika jedne države koja se po svojoj etničkoj pripadnosti razlikuje od većine stanovništva te države

PRAVA MANJINA U RH

- manjine u RH imaju pravo na **jednako sudjelovanje u političkom ustroju zemlje** te im se osigurava **njegovanje kulturnih i etničkih specifičnosti** (*uporaba jezika, pisma*)
- omogućeno je **obrazovanje na jeziku manjine te učenje skupine nacionalnih predmeta** (*jezik, povijest i sl.*)

NAČINI RJEŠAVANJA MANJINSKOG PITANJA

– tri su načina na koja se može riješiti pitanje manjine:

1. **ASIMILACIJA** – *proces u kojemu manjina napušta ili gubi svoje običaje i prihvaća oblike ponašanja i etničke osobine većine*
2. **PRISILNO MIJEŠANJE kulturnih osobitosti manjine i većine** *te stvaranje novoga kulturnog predloška (nekadašnji SSSR i SFRJ)*
3. **KULTURNI PLURALIZAM** – *priznavanje istodobnog postojanja i jednake vrijednosti različitih etničkih skupina (Švicarska)*
4. **GETOIZACIJA**

HRVATSKE MANJINE U EUROPI I SVIJETU

- Bunjevci i Šokci (*Vojvodina*)
- Gradišćanski Hrvati (*Austrija*)
- Moliški Hrvati (*Italija*)
- Moravski Hrvati (*Češka*)
- Janjevci (*Kosovo*)
- Karaševski Hrvati (*Rumunjska*)
- Hrvati u Čileu, Argentini, SAD-u, Kanadi, Australiji, JAR-u i diljem svijeta

NARODNI SUVERENITET

- **SUVERENITET** – vrhovna, ničim ograničena vlast
 - *unutrašnji i vanjski suverenitet*
- **NARODNI SUVERENITET** znači da u Republici Hrvatskoj vlast pripada narodu, zajednici **slobodnih i ravnopravnih državljana**

II. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Republika Hrvatska **jedinstvena** je i **nedjeljiva demokratska i socijalna država**.

U Republici Hrvatskoj **vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu** kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana.

Narod ostvaruje vlast **izborom svojih predstavnika i neposrednim odlučivanjem**.

DRŽAVLJANI REPUBLIKE HRVATSKE

- **DRŽAVLJANIN** – označava **pripadnika određene državne zajednice**
 - **javna** sfera života
 - osoba koja **ima političko pravo**
- **GRAĐANIN** – **privatna** sfera života
- državljanstvo RH se može dobiti na sljedeće načine:
 - **podrijetlom** (*po načelu krvne veze*)
 - **rođenjem na području RH**
 - **prirođenjem** (*podnošenjem zahtjeva za državljanstvom*)
 - na temelju **međunarodnih ugovora**
- državljanstvo se dokazuje **putovnicom**, **osobnom** i **vojnom iskaznicom**, a ako osoba nema navedene dokumente, onda može dokazati i **domovnicom**

III. TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA

POLITIČKI POREDAK

- **POLITIČKI POREDAK** – oblik organiziranja društvene zajednice koji ima svojstven izvor legitimnosti i uređen odnos između zakonodavne, izvršne i sudske vlasti
 - **TEMELJNI TIPOVI POLITIČKIH POREDAKA:**
 - demokracija
 - aristokracija
 - diktatura
 - tiranija
 - totalitarizam
 - monarhija
 - republika
- TIPOVI DRŽAVE**

DEMOKRACIJA

- vladavina **naroda, od naroda i za narod**
- trodioba vlasti (zakonodavna, izvršna i sudska)
- vlast na temelju **zakona**

PREDSTAVNIČKA

IZRAVNA

ARISTOKRACIJA

- vlast pripada **odabranoj manjini** (eliti)
- **manjina** donosi sve važne odluke i koncentrira svu društvenu moć
- vlast na temelju **tradicije** i **običaja**

TIRANIJA

- vladavina **pojedinca** (samovlast) /sva vlast u rukama pojedinca
- to je oblik vladavine **bez legitimnosti** i **legalnosti** – **nije** utemeljena na zakonu i nema legitimno pravo na vlast

DIKTATURA

- označava vladavinu **pojedinca ili skupine** koji imaju neograničenu vlast u državi
- **nema diobe vlasti** i **kontrola** policije, sudstva, vojske i administracije

TOTALITARIZAM

- **država** ima kontrolu nad svim dijelovima zajednice i svim područjima društvenog života – **jedna partija** utemeljena na **ideologiji**
- tajna policija, potpuna kontrola nad ekonomijom, medijima i vojskom

TIPOVI DRŽAVA

REPUBLIKA

MONARHIJA

REPUBLIKA *(lat. res publica – javna stvar, opće dobro)*

REPUBLIKA – tip pol. poretka i oblik države u kojem vlast imaju izabrani predstavnici, a vlast se dijeli na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu

- vrste republika:
 - predsjednička
 - parlamentarna
 - aristokratska
 - demokratska
 - islamska
 - narodna

PREDSJEDNIČKA REPUBLIKA

- **vlast je podijeljena** između predsjednika i parlamenta, a izvršna je vlast **ne odgovara** zakonodavnoj
- **primjeri:** SAD, Čile, Bolivija, Argentina...

PARLAMENTARNA REPUBLIKA

- **vlast proizlazi iz parlamenta**, izvršna vlast **odgovara** zakonodavnoj vlasti tj. parlamentu
- **primjeri:** Hrvatska, Njemačka, Italija...

ARISTOKRATSKA REPUBLIKA

- nositelj suvereniteta je **dio izabranih** (plemstvo)
- **primjeri:** Dubrovačka Republika, Mletačka Republika...

DEMOKRATSKA REPUBLIKA

- nositelj suvereniteta je **cijeli narod**
- **primjeri:** sve države s demokratskim uređenjem

ISLAMSKA REPUBLIKA

- svi zakoni i propisi u državi se temelje na šerijatskom pravu (kombinacija teokracije i demokracije)
- **vjerski poglavari** imaju primat nad svjetovnim
- **primjeri:** Iran, Pakistan, Afganistan i Mauritanija

MONARHIJA (grč. *monos* - jedan; *arhein* - vladati)

- sustav vladavine **pojedinca** (monarha)
- prema **načinu na koji monarh dolazi na vlast**, može biti **nasljedna, izborna i uzurpatorska**
- vrste monarhija:
 - **apsolutna**
 - **ustavna (konstitucionalna)**
 - **parlamentarna**

VRSTE MONARHIJA

APSOLUTNA

- **apsolutna (neograničena)** vlast monarha
- **primjer:** Habsburgovci, Luj XIV.

USTAVNA

- vlast monarha **ograničena ustavom**
- **primjer:** Lihtenštajn, Belgija...

PARLAMENTARNA

- monarh dijeli vlast s parlamentom i gotovo ne sudjeluje u državnim poslovima (osim u rijetkim iznimkama)

